

**ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

**“ТОШКЕНТ ИРРИГАЦИЯ ВА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИНИ
МЕХАНИЗАЦИЯЛАШ МУҲАНДИСЛАРИ ИНСТИТУТИ”
МИЛЛИЙ ТАДҚИҚОТ УНИВЕРСИТЕТИ**

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
"TOSHKENT IRRIGATSIIYA VA QISHLOQ XO'JALIGINI MEKANIZATSIYALASH
MUHANDISLARI INSTITUTI" MILLIY TADQIQOT UNIVERSITETI
"QISHLOQ VA SUV XO'JALIGINING ZAMONAVIY MUAMMOLARI"
XXI - yosh olimlar, magistrantlar va iqtidorli
talabalarning ilmiy - amaliy anjumani

Toshkent 2022 12-13 may

www.tiame.uz @ilovetiame @tiame.uz @tiameofficial @tiameofficial 99-929-78-45

**“ҚИШЛОҚ ВА СУВ
ХЎЖАЛИГИНИНГ
ЗАМОНАВИЙ МУАММОЛАРИ”**

*мавзусидаги анъанавий XXI - ёш
олимлар, магистрантлар ва
иқтидорли талабаларнинг илмий
- амалий анжумани*

21

*XXI - traditional Republic
scientific - practical conference of
young scientists, master students
and talented students under the
topic*
**“THE MODERN PROBLEMS OF
AGRICULTURE AND WATER
RESOURCES”**

МАҚОЛАЛАР ТЎПЛАМИ

Тошкент-2022 йил, 12-13 май

	йўналиши магистранти “ТИҚХММИ” Миллий тадқиқот университети		
26.	Инамов А.Н. –доценти, PhD Абдуназарова С.К.1-босқич М-08 – магистрант “ТИҚХММИ” Миллий тадқиқот университети	Суғориладиган қишлоқ хўжалиги ерлари карталарини тузиш технологиясини такомиллаштириш	1600
27.	Абдурахмонова Д.-талаба, Хафизова З. катта ўқитувчи.	Атроф табиий муҳитни муҳофаза қилиш ва ер ресурслардан окилона фойдаланишнинг иқтисодий – ҳуқуқий механизми	1604
28.	Гаиббердиев.С.Б., “Ўздаверлойиха” давлат илмий- лойиҳалаш институти 2-босқич таянч докторанти	Қишлоқ хўжалиги корхоналари фаолиятида меъёрий баҳолаш маълумотларидан фойдаланиш ҳамда ерларининг самарадорлигини оширишда замонавий технологияларни қўллаш масалалари.	1607
29.	Musurmankulova Sh.A.- stajiyor- tadqiqotchisi. Musurmankulov Z.Sh- tayanch-doktoranti “O‘zdavyerloyiha” DILI	Geografik axborot tizimlarining rivojlanish bosqichlari	1611
30.	Islomov U.P. Jomardova M.X. Sobirova S, Raimnazarova M. “ТИАМЕ” National Research University	Monitoring of irrigated soils and their fertility. (on the example of navoi region)	1614
31.	М. М.Аралов -katta o‘qituvchisi. U. O.Oripov, T. Y.Bobonazarov magistrantlari.Toshpo‘latova Z.A. “Geodeziya, kartografiya va kadastr” yo‘nalishi talabasi Qarshi muhandislik- iqtisodiyot institutii	Zamonaviy geodezik ishlarda glonass va navstar gps sputnik navigatsion sistemasidan foydalanish	1617
32.	Набиев Ф.Х. Магистрант, “ТИИИМСХ” Национальный исследовательский университет магистранты PhD доктор естественных наук Жулиев М.К Университет геологических наук Туринский Политехнический Университет	Перспективы применения гис и дзз в геологии	1622
33.	I.Axmedov-2-bosqich M-111 “ТИҚХММИ” Milliy tadqiqot universiteti magistranti	Qishloq xo‘jaligi yerlarini monitoringini o‘tkazish uslubiyatini innovatsion yondashuvlar asosida takomillashtirish	1626
34.	F.Qurbonov-magistrant “ТИҚХММИ” Milliy tadqiqot universiteti Buxoro Tabiiy resurslarni boshqarish instituti	Yerlar degradatsiyasi va ularni yuzaga kelishida tabiiy va antropogen omillar degradatsiyasiga qarshi kurash	1629
35.	“ТИҚХММИ” Миллий тадқиқот университети магистрант М. Жомардова, УзМУ доц. Д. Рахмонов	Геоахборот тизимлари ва масофадан зондлаш материаллари ёрдамида кадастр карталарини янгилаш	1634
36.	Norimboev H 1-bosqich M-09 “ТИҚХММИ” Milliy tadqiqot universiteti magistranti	Viloyatda ekoturizmni rivojlantirish negizida yerdan foydalanishni boshqarish tizimini takomillashtirishning istiqbollari	1637
37.	S. Sancharova, G. Inamova 1-bosqich M-08 “ТИҚХММИ” Milliy tadqiqot universiteti magistrantlari	Masofadan zondlash materailari asosida qishloq xo‘jaligi maxsus topografik kartalarni tuzish usulini takomillashtirish	1640
38.	Абдурахмонов С. PhD Мобинов Ж. магистранти “ТИҚХММИ” Миллий тадқиқот университети, Тулаганов Ш. М.- ЎзМУ магистранти	Маълумотлар базасига атрибутив маълумотларни геолокациялаш ва демографик карталарини тузиш	1643
39.	Оймагов Р.Қ., - доцент, Максудов Р.И. – докторант , “ТИҚХММИ” Миллий тадқиқот университети	Гат технологияларидан фойдаланиб мелиоратив кадастр хариталарини яратиш	1649

VILOYATDA EKOTURIZMNI RIVOJLANTIRISH NEGIZIDA YERDAN FOYDALANISHNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING ISTIQBOLLARI

Norimboyev H.R. magistrant, *Ilmiy rahbar: Babajanov A. R.*

“TIQXMMI” Milliy tadqiqot universiteti

Annotatsiya:

Ushbu maqola viloyatda ekoturizmni rivojlantirish negizida yerdan foydalanishni boshqarish tizimini takomillashtirishning istiqbollari qaratilgan. Maqolada O‘zbekiston turistik resurslar salohiyati bo‘yicha ma‘lumotlar keltirilgan. Ayniqsa, geografik o‘rni qulay, tabiiy sharoiti va ekoturistik imkoniyatlari xilma-xil bo‘lgan, sanoat rivojlangan va aholi zich yashaydigan Toshkent viloyatida ekoturizmni rivojlantirishning ahamiyati yoritib berilgan.

Kalit so‘zlar: Ekoturizm, ekzotik tabiat, qoyali relyef, karstlar, “Oltin halqa” kontseptsiyasi, snoubord, ekstremal.

Kirish: Ekoturizm – shaxslarning dam olish, sport bilan shug‘ullanish, sog‘lomlashish, ma‘rifiy-ma‘naviy (umumtarbiyaviy) ishlarni amalga oshirish kabi maqsadda hamda ekologik vazifalarni bajarish uchun doimiy yashash joylaridan chiqib, atrof tabiatga qiladigan sayohatlari. Bundan kelib chiqqan tarzda ekoturizmning maqsadi – turizm orqali hozirgi va kelajak avlodlarning ekologik xavfsizligi va barqaror rivojlanishni ta‘minlash [1]. Davlat va jamiyatning ekoturistik ehtiyojini qondirish uchun milliy miqyosda quyidagi vazifalar bajarilishi talab etiladi: ekoturizmning yagona, umume‘tirof etilgan ilmiy-nazariy asoslarini ishlab chiqish; aholining ekologik ongi va madaniyatini ekoturizm orqali o‘stirish yo‘llarini izlab topish; ekoturizm yo‘nalishidagi ta‘lim va tarbiyani yo‘lga qo‘yish; ekoturizm bo‘yicha mutaxassislarni tayyorlash va qayta tayyorlash; hududning ekoturistik imkoniyatlarini baholash, ro‘yxatga olish, monitoringini olib borish va h.k.

O‘zbekiston o‘zining turistik resurslar salohiyati bo‘yicha Markaziy Osiyoda oldingi o‘rinlardan birini, dunyo bo‘yicha esa yuqori o‘rinlarni egallaydigan 10—15 mamlakatlar ichidan o‘rin olgan. Respublika hududida turli davrlarda vujudga kelgan to‘rt mingdan ortiq arxitektura, tarixiy va tabiiy yodgorliklar mavjud [2].

Turizm industriyasi o‘ziga katta sarmoya va resurslarni mujassamlashtirish bilan bir qatorda mustaqil davlat va jamiyat uchun zarur bo‘lgan ma‘naviy-ma‘rifiy funksiyalarni bajaruvchi iqtisodiyot tarmog‘idir. Ekoturizm orqali chet ellik mehmonlar O‘zbekistonning boy va betakror tabiati haqidagi tasavvurga ega bo‘lsalar, O‘zbekiston fuqarolari — o‘z Vatani bilan yaqindan tanishadilar. Ularda ona yurtiga nisbatan milliy iftixor hamda g‘urur tuyg‘usini shakllantirish imkoniyatining tug‘ilishini aytib o‘tishning o‘zi kifoyadir.

Mavzuning dolzarbligi: Turistik mintaqaning jozibadorligini ko‘rsatuvchi asosiy omillar bu – O‘zbekistonning ekzotik tabiati, boy landshafti, hayvonot va o‘simlik dunyosining rang-barangligidir. Bugungi kunda muhofaza ostiga olingan tabiiy hududlar ekologik turizmning asosiy bo‘g‘ini hisoblanadi. O‘zbekistonning iqlim sharoiti dam olish va ekoturizmni rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. Mamlakatimizning Samarqand, Qashqadaryo, Surxondaryo, Jizzax, Farg‘ona va

Toshkent viloyatlari tabiat yodgorliklariga boy bo'lgan hududlar bo'lib, ommaviy ekoturizm markazlari bo'la oladi. Bu viloyatlarda ajoyib g'orlar, karstlar, sharshara va shovvalar, buloq, jilg'a va soylar, daralar, qoyali relyef shakllari, ochilib qolgan yotqiziqlar va boshqa ko'plab ajoyib tabiat yodgorliklari uchraydi. Ushbu tabiat yodgorliklaridan unumli foydalanish va mamlakatimizda ekoturizm sohasini rivojlantirish bugungi kunda dolzarb hisoblanadi.

Amalga oshirilayotgan ishlar: O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 5-dekabrda "Chorvoq" erkin turistik zonasini tashkil etish to'g'risida"gi PF-5278-sonli farmoni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 6-fevralda "Kirish turizmini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3509-sonli, 2018-yil 7-fevralda "Ichki turizmni jadal rivojlantirishni ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3514-sonli qarorlari hamda 2020-yil 24-yanvarda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Oliy Majlisga murojaatnomasi mamlakatimizda turizm, jumladan, ekoturizm faoliyatini dasturiy asosda yo'lga qo'yishda mustahkam negiz bo'ldi.

Ekoturizm va uning rivojlanishi nafaqat o'rganilayotgan hududning ijtimoiy-iqtisodiy sharoitiga bog'liq bo'libgina qolmasdan balki shu hududning tabiiy sharoitiga, unda ekoturistik obyektlarning mavjudligiga va ularning geografik o'rniga ham bog'liqdir. Chunki tabiiy sharoit xususiyatlari hududning ekoturistik imkoniyatlarini va uning qaysi turlarini rivojlantirish mumkinligini aniqlashga imkon beradi.

O'rtacha balandlikdagi va baland tog'larimizda yozda haroratning vodiylarga nisbatan 5-10 (harorat) past bo'lishi, qishining juda ham sovuq emasligi, qalin qor qoplamini vujudga kelishi bu hududlarimizdan yil davomida ekoturizm maqsadlarida foydalanish imkoniyatini beradi.

Ayniqsa, geografik o'rni qulay, tabiiy sharoiti va ekoturistik imkoniyatlari xilma-xil bo'lgan, sanoat rivojlangan va aholi zich yashaydigan Toshkent viloyatida ekoturlarga talab yuqoriligi bilan ajralib turadi. Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 31-dekabrda "2019-2021 yillarda Toshkent viloyatida turizm sohasini jadal rivojlantirish to'g'risida"gi qarori bilan mazkur viloyatning turizm salohiyati "Oltin halqa" kontseptsiyasi asosida rivojlantiriladi. Viloyatning Bo'stonliq, Ohangaron, Parkent, Bo'ka, Chinoz, Zangiota tumanlari va Angren shahrini o'z ichiga olgan "Oltin halqa" kontseptsiyasi sayyohlar oqimini ko'paytirish, ularga qulay shart-sharoitlar yaratish hamda mahalliy aholi daromadini oshirish kabi qator maqsadlarni nazarda tutadi.

Toshkent viloyatidagi har bir tuman o'ziga xos bo'lgan turistik mahsulotlarni ishlab chiqib, sayyohlikning alohida yo'nalishlariga ixtisoslashadi. Masalan, Bo'stonliq tumani "Chorvoq" erkin turistik zonasi, Ugam — Chotqol milliy bog'i, "Chorvoq" suv omboriga ega, hududda turizmning ayniqsa ekoturizmning barcha yo'nalishlarini rivojlantirish imkoniyati mavjud. Parkent tumani esa tog'oldi hudud, tabiati go'zal, ziyoratgohlari, agroturizm maskanlari, xushtam taomlarga boy ovqatlanish shoxobchalari bisyor. Zangiota tumani o'zining tarixiy yodgorliklari bilan mashhur. "Zangiota" majmuasi, hunarmandchilik markazlari, savdo majmualari tufayli tumanda ziyorat turizmini samarali yo'lga qo'yish imkoniyati beqiyos. Ohangaron tumani qadimiy manzilgohlar, madaniy meros obyektlariga boy, qolaversa, bu yerda sanoat turizmi yo'nalishini muvaffaqiyatli amalga oshirish mumkin. Bo'ka tumanida gastronomik turizmni barqaror rivojlantirish uchun sharoitlar juda qulay. Chinoz — Toshkent va vohani bog'lovchi asosiy magistral yo'l bo'yida joylashgani tufayli agroturizm, gastronomik turizm va sayyohlikning boshqa turlarini birdek yuritishda benazirdir. Angren — sanoat shahri. Yangiobod va Lashkarak hududlarining betakror

tabiati, sayyohlarga xizmat ko'rsatuvchi yo'l bo'yidagi ovqatlanish shoxobchalari ham turizmni rivojlantirishda katta ahamiyatga ega.

Natijalar: Jumladan “Chorvoq” erkin turistik zonasining 892 gektar yer maydonida amalga oshirilayotgan, umumiy loyiha qiymati 100 mln. AQSh dollarini tashkil etadigan birinchi yirik “Amirsoy” tog' kurorti loyihasining 1-bosqichi 2019-yilning 21-dekabr kuni yakunlanib, foydalanishga topshirildi. (1-rasm) Qishda dam oluvchilar chang'i va snoubordlarda uchish, yozda esa plyajda hordiq chiqarish, velosipedlarda sayr qilish va dam olishning ekstremal turlari bilan shug'ullanishlari mumkin. Tog'-chang'i kurorti 580 kishiga mo'ljallangan bo'lib, 900 gektar yerda joylashgan.

1-rasm. “Amirsoy” tog' kurorti

Dam olish maskanida soatiga 2400 kishini tashiy oladigan ikkita kanat yo'li mavjud. Uzunligi 15 km.dan ortiq bo'lgan sakkizta chang'i trassalari mavjud bo'lib, eng uzun yo'nalishning uzunligi 3350 m. Sun'iy qorli yo'llar tufayli chang'i mavsumi noyabrdan aprelgacha davom etishi mumkin. Tog'-chang'i kurortining o'ziga xosligi shundaki, atrof har qanday darajadagi chang'ichilar va snoubordchilar uchun mo'ljallangan.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, bu kabi loyihalarning amalga oshirilishi nafaqat viloyatda ekoturizmning rivojlanishi balkim tabiatni muhofaza qilish, ekoturistlarni ona tabiatimizga jalb etish, noyob o'simliklar va hayvonot dunyosini saqlash va ko'paytirish muammolarini hal qilishga, balki shu bilan birga iqtisodiy, ijtimoiy sharoitni yaxshilash, aholini yangi ish joylari bilan ta'minlashda yaxshi samara bermoqda. Toshkent viloyatining tog' oldi va tog'lik qismida tabiiy sharoit iqtisodiy-ijtimoiy omillar qulay bo'lgan joylarda tabiiy jarayonlarni kechishini va seysmik xavfni inobatga olgan holda rekreatsion muassasalarni kengaytirish, yangilarini tashkil etish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. X. Azzamov, “Turizmning istiqbolli turi”, “Jamiyat” gazetasi, 2014-yil 18-iyul, 9-bet;
2. A. Nig'matov, N. Shomurotova, “Ekoturizm asoslari”, TOSHKENT– 2018, 54-60-betlar;
3. [https:// www.lex.uz](https://www.lex.uz);
4. <https://www.uzbekistan.travel.uz>